

Sprawozdanie z zorganizowanej przez ICC Polska inauguracji polskiej edycji *ICC Antitrust Compliance Toolkit* (Zestawu narzędzi ICC do tworzenia programów przestrzegania prawa konkurencji)

(9 czerwca 2015 r., Centrum Konferencyjne UOKiK, Warszawa)

W dniu 9 czerwca 2015 roku w Centrum Konferencyjnym Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: UOKiK) odbyła się zorganizowana przez International Chamber of Commerce Polska (dalej: ICC) uroczysta inauguracja *ICC Antitrust Compliance Toolkit*. Celem powyższej uroczystości było zaprezentowanie licznie zgromadzonym gościom, reprezentującym środowisko przedsiębiorców, praktyków z kancelarii prawnych oraz akademików, opracowanego przez Komisję Konkurencji ICC oraz spolszczonego pod egidą Komisji Konkurencji ICC Polska tzw. Zestawu narzędzi ICC do tworzenia programów przestrzegania prawa konkurencji, stanowiącego zbiór praktycznych narzędzi i wskazówek dla przedsiębiorców chcących wdrożyć program *compliance* w swojej firmie.

Konferencję otworzył Przewodniczący Komisji Konkurencji ICC Polska Wojciech Kowalewski, który przywitał licznie przybyłych uczestników. W swoim wystąpieniu Przewodniczący Komisji Konkurencji ICC Polska wskazał na główne założenia *ICC Antitrust Compliance Toolkit* oraz podkreślił cele jego wdrażania przez przedsiębiorstwa, tj. zwiększanie poziomu przestrzegania prawa konkurencji oraz budowę kultury *compliance*. Po krótkim wprowadzeniu oraz zaprezentowaniu programu konferencji Przewodniczący Komisji Konkurencji ICC Polska oddał głos Wiceprezes UOKiK Bernadecie Kasztelan-Świetlik oraz Dyrektorowi Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych (CARS) prof. dr hab. Tadeuszowi Skocznemu, którzy wygłosili przemówienia rozpoczynające konferencję.

Wiceprezes UOKiK Bernadeta Kasztelan-Świetlik w pierwszej kolejności wskazała na istotę *compliance*, które w jej ocenie stanowi element szeroko rozumianej kultury w biznesie, przyczyniający się do większego przestrzegania prawa konkurencji i budowy ogólnego dobrobytu. Podkreśliła również szereg zalet wynikających z wdrażania programów *compliance* przez przedsiębiorstwa, pośród których wymieniła: tworzenie realnego mechanizmu zapobiegania naruszeniom prawa konkurencji, ochronę przed utratą dobrej reputacji firmy oraz budowę wzajemnego zaufania kontrahentów i konsumentów. W dalszej części swojego wystąpienia Wiceprezes UOKiK wskazała na kluczowe elementy programów *compliance*, które powinny się znaleźć w mechanizmie wdrażanym przez przedsiębiorstwa w celu zapewnienia jego większej skuteczności. W ocenie Wiceprezes UOKiK są nimi: zaangażowanie kadry zarządzającej ryzykiem we wdrażanie i monitorowanie funkcjonowania programu *compliance*, zagwarantowanie bezpośredniego wsparcia zarządu dla pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie polityki *compliance* oraz stworzenie systemu wczesnego wykrywania i raportowania naruszeń. Kończąc swoje wystąpienie, Wiceprezes UOKiK odniosła się do roli UOKiK we wdrażaniu programów *compliance* przez przedsiębiorstwa. Jak

podkreśliła, pomimo iż Urząd popiera tworzenie programów *compliance* przez przedsiębiorstwa, nie jest w stanie kontrolować ani zatwierdzać programów proponowanych przez poszczególne podmioty. Dodatkowo, w ocenie UOKiK samo posiadanie kodeksu dobrych praktyk czy programu *compliance* nie może być uznane za okoliczność łagodzącą w przypadku dopuszczenia się przez dane przedsiębiorstwo naruszenia prawa konkurencji.

Jako kolejny wystąpił Dyrektor CARS prof. dr hab. Tadeusz Skoczny. W swoim przemówieniu skupił się na dotychczasowych oraz planowanych pracach w dziedzinie programów *compliance* podejmowanych przez Radę Doradczą przy Prezesie UOKiK oraz Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych. Wśród podejmowanych prac prof. dr hab. Tadeusz Skoczny wymienił projekt badawczy CARS dotyczący programów *compliance* oraz przygotowywaną przez CARS konferencję na temat programów *compliance* w kontekście skuteczności ochrony konkurencji, planowaną na styczeń 2016 r. Prof. dr hab. Tadeusz Skoczny wskazał również na podjętą przez Stowarzyszenie Prawników Przedsiębiorstw inicjatywę opracowania, we współpracy z UOKiK, CARS oraz innymi stowarzyszeniami modelowego programu *compliance* adresowanego do polskich przedsiębiorstw.

Po wystąpieniach inauguracyjnych odbyła się prezentacja „Zestawu Narzędzi ICC do Tworzenia Programów Przestrzegania Prawa Konkurencji” oraz warsztaty z udziałem przedstawicieli działów *compliance* trzech przedsiębiorstw – PZU S.A., Siemens Sp. z o.o. i Canon Polska Sp. z o.o.

Prezentacji „Zestawu Narzędzi ICC do Tworzenia Programów Przestrzegania Prawa Konkurencji” dokonał przedstawiciel Komisji Konkurencji ICC Polska mec. Marcin Trepka. Podczas swojego wystąpienia wskazał na coraz większe trudności przedsiębiorców ze zrozumieniem rosnącej liczby przepisów antymonopolowych i regulacyjnych oraz konieczność ciągłego dostosowania prowadzonej działalności do zmieniających się warunków rynkowych. W tym kontekście, mec. Marcin Trepka podkreślił konieczność wdrażania efektywnych mechanizmów *compliance*, które z jednej strony mają na celu zwiększenie świadomości pracowników przedsiębiorstw w dziedzinie prawa konkurencji, z drugiej zaś – pozwalają na zapobieganie jego naruszeniom. Mec. Marcin Trepka dokonał szczegółowego opisu „Zestawu Narzędzi ICC do Tworzenia Programów Przestrzegania Prawa Konkurencji” oraz wskazał na jego główne zalety, tj. łatwość analizy i zrozumienia (tzw. *user-friendly approach*) oraz dostępność dla małych i średnich przedsiębiorstw. Mec. Trepka podkreślił jednocześnie, że propozycja zawarta w analizowanej publikacji ICC nie może być uznana za rozwiązanie uniwersalne, a program *compliance* wdrażany przez każde z przedsiębiorstw wymaga jego każdorazowego dostosowania do istniejącego ryzyka, wymagań regulacyjnych, tendencji rynkowych i potrzeb zainteresowanego podmiotu.

Po prezentacji „Zestawu Narzędzi ICC do Tworzenia Programów Przestrzegania Prawa Konkurencji” głos w dyskusji zabrali przedstawiciele przedsiębiorstw.

Jako pierwszy wystąpił Dyrektor Biura Compliance PZU S.A. Marcin Góral. W swoim wystąpieniu wskazał na nowatorski charakter programów *compliance* w polskim środowisku biznesowym oraz konieczność ich rozwoju i ciągłego doskonalenia. Jak bowiem podkreślił, wdrażanie skutecznych programów *compliance* może przyczynić się do zwiększenia jakości prowadzonej działalności, a w dłuższej perspektywie czasowej do podnoszenia standardu życia społecznego. Wśród głównych zalet programów *compliance* wymienił poprawę jakości funkcjonowania przedsiębiorstw, zapewnienie wyższego poziomu bezpieczeństwa prawnego oraz większą świadomość pracowników w zakresie obowiązujących ich zasad i przepisów.

Jako drugi referent wystąpił Dyrektor ds. Compliance (*Regional Compliance Officer*) Siemens Sp. z o.o. Marcin Szczepański. Rozpoczynając swoje wystąpienie, Marcin Szczepański wskazał na główny impuls, który doprowadził do wdrożenia skutecznego programu *compliance* w ramach reprezentowanego przez niego podmiotu. Jak podkreślił, była nim afera korupcyjna z lat 2006–2007, która obnażyła nieskuteczność dotychczas istniejących rozwiązań oraz skłoniła władze przedsiębiorstwa do podjęcia bardziej efektywnych działań na przyszłość. Działania opisywane przez Marcina Szczepańskiego polegały na stworzeniu programu *compliance* obejmującego następujące dziedziny: korupcja, konkurencja, dane osobowe, pranie brudnych pieniędzy. Odnosząc się do głównych elementów omawianego programu, Marcin Szczepański wskazał na jego trzy zasadnicze filary mające zapewnić właściwe funkcjonowanie programu *compliance* w przedsiębiorstwie, tj. skuteczne zapobieganie naruszeniom, wykrywanie ewentualnych naruszeń oraz szybkie reagowanie.

Cześć warsztatową konferencji zakończył Dyrektor Działu Prawnego Canon Polska Sp. z o.o. mec. Rafał Skowroński. W swoim wystąpieniu dokonał opisu programu *compliance* funkcjonującego w Canon Polska Sp. z o.o. oraz wskazał na jego najistotniejsze elementy, tj. szkolenia dla pracowników, regularne spotkania ewaluacyjne oraz bezpośrednie zaangażowanie zarządu w tworzenie i monitorowanie funkcjonowania programu. Dodatkowo, mec. Rafał Skowroński podkreślił ogromne znaczenie procedury zgłaszania naruszeń (tzw. *whistleblowing*) dla właściwego funkcjonowania programu *compliance* w przedsiębiorstwie.

Ostatnia część konferencji była poświęcona debacie przedstawicieli środowisk prawniczych i naukowych na temat programów *compliance*. Moderatorem panelu był Przewodniczący Komisji Konkurencji ICC Polska Wojciech Kowalewski, a głos w dyskusji zabrali:

- Ewelina Stępnik (Dyrektor Biura Prezesa UOKiK), która analizowała znaczenie programów przestrzegania prawa konkurencji z punktu widzenia UOKiK, wskazując na pozytywny charakter działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa w celu wdrożenia programów zgodności, jednocześnie podkreślając brak gotowości UOKiK do uwzględniania programów *compliance* jako okoliczności łagodzącej ewentualne naruszenie prawa konkurencji przez podmiot posiadający ów program;
- dr Wojciech Nagiel (Compliance Officer, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie), który podjął zagadnienie inicjatyw *antitrust compliance* w kontekście dobrych praktyk spółek notowanych na GPW, wskazując na konieczność coraz szerszej samoregulacji ze strony przedsiębiorstw, obejmującej w szczególności zagadnienia związane z przestrzeganiem prawa konkurencji;
- mec. Iwona Terlecka (Clifford Chance), która podjęła kwestię wdrażania „Zestawu Narzędzi ICC do Tworzenia Programów Przestrzegania Prawa Konkurencji” przez małe i średnie przedsiębiorstwa, wskazując na jego ogromne znaczenie z punktu widzenia podmiotów posiadających ograniczone zasoby kadrowe i finansowe na opracowanie własnego programu;
- dr Bartosz Turno (WKB Wierciński, Kwieciński, Baehr), który analizował kwestię skuteczności programów *compliance*, wskazując na konieczność ich ciągłego udoskonalania i dostosowania do potrzeb każdego z przedsiębiorstw (tzw. *tailor-made approach*), a także na brak możliwości opracowania programu uniwersalnego odpowiadającego wymaganiom każdego podmiotu;

- i**
- K**
- Maciej Gac (CARS), który podjął analizę podejścia do programów *compliance* w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej, wskazując na odmiennosc stanowisk prezentowanych przez organy ochrony konkurencji różnych państw w zakresie szczegółowych elementów programu *compliance*, zasad jego funkcjonowania oraz konsekwencji wdrożenia. Dodatkowo, Maciej Gac wskazał na brak innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie programów *compliance* ze strony Komisji Europejskiej, które w jego ocenie mogłyby przyczynić się do budowy większej jednolitości w ramach podejścia do programów *compliance* w ramach Unii Europejskiej oraz skłonić przedsiębiorstwa do ponoszenia istotnych kosztów związanych z wdrażaniem i zapewnianiem prawidłowego funkcjonowania omawianych programów.

A

R

Konferencję zakończyło krótkie wystąpienie Prezesa UOKiK Adama Jassera, w którym podkreślił on poparcie UOKiK dla wszelkich działań samoregulacyjnych pochodzących ze środowiska przedsiębiorstw. Prezes UOKiK pozytywnie ocenił inicjatywę ICC polegającą na opracowaniu „Zestawu narzędzi ICC do tworzenia programów przestrzegania prawa konkurencji”, jednocześnie jednak dodając, że rola UOKiK w zakresie *compliance* powinna się ograniczyć jedynie do wspierania ewentualnych inicjatyw ze strony przedsiębiorców i nie może polegać na doradztwie w zakresie *compliance* udzielanym poszczególnym podmiotom. Prezes UOKiK wyraźnie podkreślił, że źródłem inicjatyw w zakresie programów *compliance* nie powinien być sektor publiczny, zachęcając tym samym przedsiębiorców i ich stowarzyszenia do podejmowania aktywnych działań na rzecz budowy efektywnych programów przestrzegania prawa konkurencji.

Maciej Gac

Doktorant w Katedrze Prawa Europejskiego UJ oraz w Katedrze Prawa Europejskiego, Międzynarodowego i Porównawczego Uniwersytetu w Tuluzie; e-mail: maciej.gac@uj.edu.pl